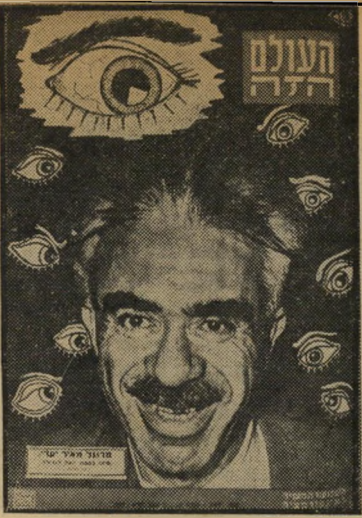

זה היה העולם הזה שהיה

לפני 25 שנה

גיליון "העולם הזה" שראה אור השבוע לפני 25 שנה בדיוק, היה העיתון הישראלי הראשון שהקפיד את בעיית הילדים המפגרים, ובקורת צוות כתבו השף את אולת'יורה של ההכרה הישראלי ומומסדה בהתמודדות עם נושא זה. כתבת-השער של הגיליון הוקדשה לאחת התופעות החברתיות ביותר שהתרחשו במדינת ישראל; גילוי של מכשיר האזנה שהוטמן בחדרו של מנהיג מפ"ם, מאיר יערי, בכית הקיבוץ הארצי בתל-אביב, על ידי סוכני הש"כ (ראה: העם). מכשיר האזנה זה היה חלק מצרף-מכשפות שערכה מפא"י כנגד אנשי מיפלגות השמאל (מפ"ם ומק"י), בעודה מדריכה קאדרים של מיטטרדה פוליטית שנועדה למטרה זו. כשיזמו של הסיקור נכתב: "בסיפור המזעזע של ג'ורג' אורוואל, 1984, מתואר השלב הסופי של התפתחות זו: על קירות הבתים מודבקת תמונתו של הדיקטטור בצירוף הסופה המחלחלת, האח הגדול רואה אתך! בכל בית מותקן מכשיר האזנה וטלוויזיה המראה לכולשת כל תנועה, ומעביר אליה כל מילה של נתיניה. מצב זה עוד היה רחוק מאוד ממדינת ישראל השבוע. אולם הוא היה קרוב יותר מאשר לפני ארבע שנים."

"העולם הזה" 797
תאריך: 5.2.53

השבוע לפני 25 שנים פירסם "העולם הזה" כתבת-חקירה שנשאה את הכותרת, "האמת מאחורי אדן גרין". היא תיארה בדיוקנות את פרשת רבי-החובל הישראלי אדן גרין, שנישחק במלחמת הענקים של הצי הישראלי. הוא החל את מסע הכזרה שלו מניו-יורק כרבי-חובל, שעה שמיטטרדה החופים האמריקאי דלק בעקבותיו, ועיתונות ארצות-הברית כינתה את אונייתו כ"אוניית פיראטים". במדור "רמזות במרחב" הביא פרישנו של השבועון לענייני המרחב את דיוקנו של גמאל עבד-אל-נאצר, חבר מועצת הקצינים החופשיים, מחוללי המהפכה במצרים. תוך זמן קצר תפס עבד-אל-נאצר את מקומו של הנרצל נגיב, כראש מועצת המהפכה.

משער הגיליון: מאיר יערי, מנהיג מפ"ם, שמכשיר האזנה הוטמן על-ידי הש"כ במגירתו.

מכשיר האזנה של הש"כ בשולחנו של מאיר יערי

יונתן רטוש ואהרון אמיר תובעים לדין את

עזריאל קרליבך * פיתגמי לוי אשכול

אין לדעת, איפוא, מי הואשם על-ידי עזריאל קרליבך. כשהופיע אוריאל שלח על דוכן הר עדים, אישר בשבועה שהוא יושב-ראש העברים הצעירים. הרועים לאחד את ארץ-הפרת (הכוללת בהווה את המדינות: יש"ר, ראל, ירדן, לבנון, סוריה ועיראק). שאל אותו עורך ברוכשטיין: "אדוני יושב-ראש העברים הצעירים בישראל, או בכל ארץ-הפרת?"

תשובת שלח (רטוש) היתה: "לפי שעה אין סיפיים למרכז העברים הצעירים ב" ארץ-הפרת, פרט לישראל.

החליט השופט, בבטלו את הקובלנה מבלי שקרליבך יצטרך אך להשיב עליה: לא הוכח כי קרליבך הוא עורך מעריב, לא הוכח כי קרליבך כתב את הרשימה, לא הוכח שקיים עיתון ששמו מעריב, לא הוכח כי אין כנענים מילבד העברים הצעירים. הדבר היחיד שהוכח: השם כנענים היה בשימוש הרבה שנים לפני שנוסד מרכז העברים הצעירים לפני שנתיים.

הווי

הסוכן הבינלאומי

אסיפת העם בקולנוע אנב, תל-אביב, היתה רבת משתתפים. לא רק אהדי הר שמאל הקיצוני, כי אם גם סקרנים רבים באו לראות ולשמע את ד"ר משה סנה. לאחר ששולק מפ"ם (ראה: העם). נאומו היה פרו-סובייטי יותר מכל נאום אחר שנשא אייפס.

עכשיו אני משוכנע, לחש אחד הסקי רנים לחברו, אגב פוילה לשכניו באולם הקולנוע, "שסנה הפך להיות סוכן מוחלט של הקומיפורם". למטה בכניסה לאולם בית-הקולנוע, הת' נוסס שלט: המרגל הבינלאומי. היה זה שמו של הסרט שהוצג בו אותו שבוע.

אנשים

● כשקם שרה-האוצר לוי אשכול בו כנסת, כדי להשיב למתנגדיו בשטף-דיבור של מכונית-ירייה, התעלם לחלוטין מן הנוסח שהוכן לו על-ידי יועציו, ויצר בו במקום סידרה של פיתגמים עבריים מקוריים. אמר אשכול: "הדרך לגן-העדן רצור פה כוונות טובות!"; "איש לדולרי יש"ר ראל!"; וסיים בנימה המעודדת: "בדרך (המוצעת על-ידי) אין מקום לחוסר תקווה..."

● פיתגם עברי אחר חודש על-ידי איש פועלי אגודת ישראל המוקן בנימין מינק, שסיכם את הלך הרוח ברובו: "אכול ושתה, כי מחר יכנס האמריקאים את הגירעון!"

● כששיסע חבר הכנסת מפ"ם יצחק בן-אהרון את נאומו של אליעזר ליבנה, האפיקורס הכלכלי המפא"י, בי האשמה שהוא חי על המענקים האמריקאים, השיב אליעזר ליבנה: "האוטו שבו אתה נוסע לכנסת שולם בכספי המענק האמריקאי, והאמריקאים משלמים לך אפי' לו בעד הנייר הדרוש לך כדי לנהל תע' מולה נגד האמריקאים."

● גם חבר הכנסת מחרות, יוחנן באדר, סגן קריאה מסיו של ליבנה: "אתה וחברך לא הבאתם לארץ אף גרוש אחד, אפילו לא את החור בגרוש!"

הוא הדרך הטובה ביותר להפיץ דיעות ברבים, הם החליטו לעשות זאת. כל ארץ הפרת. אולם כשהופיעו שלח ואמיר, יושב-ראש ומוזכר מרכז העברים הצעירים, בבית-המישפט נוכחו לדעת כי אין המצב כה פשוט. במקום דירקרב גדול בניניהם, כנציגי העברים, ובין עזריאל קרליבך, בן הרב שהיה צריך לייצג את היהודים, נערך דירקרב הרבה יותר ראש בין עורך-הדין יעקב ירדור, לשעבר ראש לח"י בפאריס, ובין זאב ברוכשטיין, עורך-הדין נמוך הקומה שייצג את מעריב.

שאלת היסוד היתה: מה זה כנענים? השם שהומצא כתואר-גנאי לפני למעלה מעשר שנים*, הודבק אומנם לגופים שר' נים שהוקמו בזה אחר זה על-ידי שלח ואמיר**, אולם הוא ניתן גם, ללא אבי חנה רבה, לאנשים אחרים, שלא היו בעיני שלח ואמיר אלא יהודונים מוסוים, שאלטנים פוליטיים, והרפתקנים מסור' כנים — כגון אורי אבנרי, ערי זבוטינסקי, הילל (פיטר ברגסון) קוק ואחרים. באר' צות-הברית קמה קבוצה פוליטית שקראה לעצמה כנענית, והחלה מנהלת מדיניות חוץ פרטית בשיתוף עם צעירים כנענים:

* על-ידי המשורר אברהם שלונסקי.
** הממשכיים מאז ועד היום בהקמת גופים כאלה, בחטווה של ליגות למניעת כפייה דחית. האירגון הניצב בשנתיים הר אחרונות מאחרי העורה לתושבים הנוצ' ריים של דרוס-לבנון מנוהל בידי אהרון אמיר.

מסמרים לארוך-המתים של הדמוקראטיה הישראלית, הממתין באחת הפינות, לשיי מוש מידי — אם יחליט מישהו שיש צור רך בכך.

למחרת מארעות מוסקבה ביטאו כמה פרשנים את החשש החמור כי ממשלת יש"ר ראל עלולה לשפוך את התיגוק הרך של הדמוקראטיה הישראלית יחד עם מיההה בטיה של גייס תמישי פוטנציאלי. עתה ניראה שהיה זה חשש בלתי מוצדק: הר ממשלה לא התכוננה כלל לשפוך את הר מיים, וניגשה בינתיים לשפוך את התיגוק בלבד.

מישפט

מי הם הכנענים?

„בשעה זו מובילים כל העיקבות אל הקבוצה הכנענית, ומטוררים את החשד שהיא זרקה בליה שעבר את הפצצה לבי חו של שרה-החבורה...". כשקראו המשוררים אוריאל (יונתן רטוש) שלח ואהרון אמיר את הדברים האלה בטורו של עזריאל קרליבך במעריב, כמה שעות אחרי שהוגחה הפצצה לבי או לשמות. הם יכלו לכעוס, כי כל אדם בארץ ידע כי הם כנענים. הם יכלו לש' מוח, כי היה נדמה להם שזו דוגמה קלא' סית של הוצאת דיבה, המאפשרת להגיש קובלנה פלילית. מאחר שביורר מישפטי

העם

חשש בלתי-מוצדק

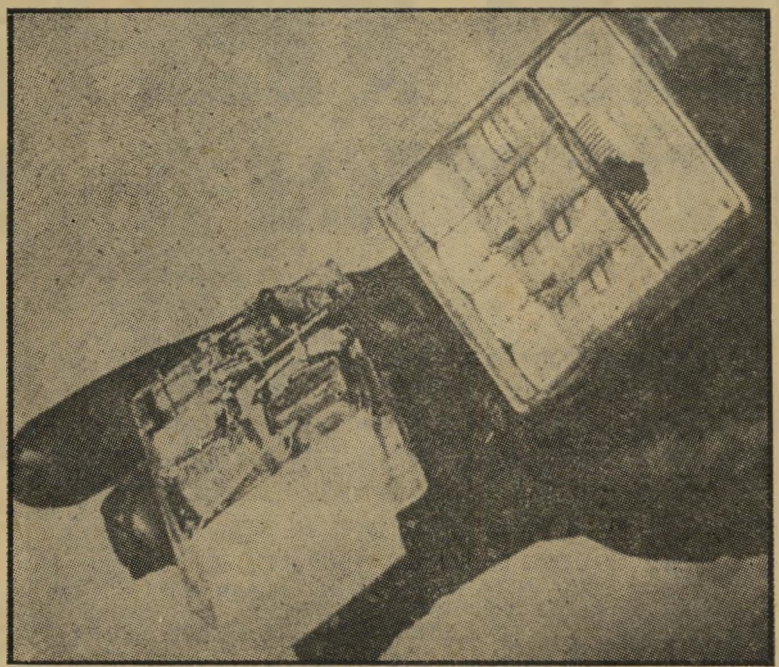
רק שני גופים בעולם היו מוסגלים להסית את דעתו של האורח הישראלי מ" הכרות המילחמה של ברית-המועצות על הציונות. הגוף האחד שכן בקרמלין, נשא את התואר: ממשלת ברית הקהילות הר סוציאליסטיות הסובייטיות. אולם גוף זה לא הראה שום עניין בנידון. הגוף השני שכן בכמה בניינים מפוזרים ברחבי יר' שלים, ונשא את התואר: ממשלת ישראל. קשה היה להבין מדוע היה הוא מעוניין בכך. אולם אי אפשר היה להכחיש שעשה את הדבר בכישרון נדיר.

ש"דוש תגובות. שלוש היו התגובות הישראליות על הכרות המילחמה הסוביי' טיה, הן דחקו לפניה את הכרות המילחמה עצמה, וריכזו את תשומת-הלב הציונית בסכנה הצפויה לדמוקראטיה הישראלית. הוסמן משדר בשולחן-הכתיבה של חבר הכנסת מאיר יערי, בדיוק בשעה שזה היה עסוק בטיהור מיפלגתו מן היסודות שהצ' דיקו את גינוי הציונות*.

הוצתה בשנית הנות של ספרי-מדע סובייטיים בירושלים. מיטטרדה ישראל לא הצליחה למנוע התנקשות שנייה זו במר' כזו העיר, כפי שלא הצליחה למנוע שורה ארוכה של מעשי טרור חסרי תכלית כאלה משך החודשים האחרונים**.

שרה-הפנים הציוני-כללי*** אסר את הופעת יומון מק"י לעשרה ימים. הנימוקים (פירסום מאמר של פראבדה שפורסם גם בדבר ועל המישמר, ופירסום של רשימה המגנה את הרופאים במוסקבה**** כבוגי דים ופושעים) לא עוררו אלא חיוך אף בחוגי הממשלה עצמה. קיימים נימוקים הרבה יותר משכנעים לאסור הופעת עי' תונים אחרים במדינה, והגורמים אי-גור' חות לממשלה. עלול להיות גם נימוק משכ' נע עוד יותר לאסור מחר את הופעת העיתון היומי של שרה-הפנים***** — אם התפרק מחר הקואליציה.

התיגוק בלבד. איש לא פיקפק שעל המדינה להתגונן מפני כוחות המערערים את ביטחונה. אולם הממשלה לא נקטה בכל אמצעים ברורים בכיוון זה. כל אשר עשתה השבוע, היה: תוספת של מיספר

מכשיר ההאזנה בחדרו של מאיר יערי
האח הגדול רואה ומאזין